

A kőszívű ember fiai

Magyar, 1965. Rendezte: Várkonyi Zoltán. Szereplők: Sulyok Mária, Bitskey Tibor, Mécs Károly, Tordy Géza. Forgalmazó: Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet. 176 perc.

Az irodalmi klasszikusok feldolgozása a magyar filmművészetben is erős hagyomány. A vonulat egyik kitüntetett időszaka a hatvanas évek, és e virágkor legtermékenyebb alkotóinak egyike Várkonyi Zoltán. A *kőszívű ember fiai* (1965) mellett további három Jókai-regényt visz vászonra (ebből egyet már a hetvenes években), de ő rendezi a széria egy másik jelentős darabját, az *Egri csillagokat* (1968) is.

Várkonyi mindenekelőtt a színészek kiválasztásának és vezetésének mestere, ami *A kőszívű ember fiai* esetében is rögtön a film első perceitől érvényre jut. Sulyok Mária mint Baradlayné, valamint Bitskey Tibor, Mécs Károly és Tordy Géza a három Baradlay-testvér szerepében minden rezdülésükkel azt nyújtják, amit a regény világa diktál. Nemkülönben az epizódsze-

replők: Major Tamás, Páger Antal, Básti Lajos vagy maga a rendező, aki Haynau alakjában tűnik fel. Miközben a film felrajzolja a történet különféle színtereit – a XIX. századi bécsi arisztokrácia életét, a bécsi forradalmat, a magyar szabadságharc csatáit –, az eleven karakterek töltik meg élettellel a történelmi tablókat.

Várkonyi színészekben gondolkodik, ez működteti valamennyi klasszikus regény-adaptációját. Am Jókai megfilmesítését – mint ahogy a kiadvány extrájaként megtekinthető portréösszeállításból megtudjuk – családi indítatásból külön is személyes ügyének tekinti. Számára Jókai alkotásainak világa nem egy veretes, de idejétmúlt és ezért felejtésre ítélt szemléletmód lenyomata, hanem egy letűnt, de igazabb és ezért megőrzésre méltó értékrend felmutatása. Jókai világképe persze ettől még tipikusan XIX. századi marad, Várkonyi feldolgozása azonban éppen azáltal válik hitelessé, hogy maradéktalanul magáévá teszi ezt a világképet.

Extra: *Vallomások Várkonyiról* – portréfilm.

CZIRJÁK PÁL

